

Västvärldens kolonier i Fjärran Östern dukar under för kejsarens framgångsrika trupper. I Japans nya imperium hör mord, svält och våldtäkt till vardagen. Såväl civilbefolkningen som de allierade krigsfångarna arbetar ihjäl sig.

Östasien blev

Japan

slavläger

NY SERIE

Kriget i Stilla havet

För 70 år sedan: Japan angriper USA och inleder en gigantisk duell till havs, på land och i luften. Hela Östasiens framtid står på spel.

1. Japan bombar Hawaii 18/2011
2. Östasien blir ett slavläger 1/2012
3. Hangarfartyg dominerar på havet 2/2012
4. Japanerna offerar allt för hedern 3/2012
5. USA invaderar Tarawa 4/2012
6. Japan ska erövras 5/2012

De allierade soldaterna i Japans fångläger såg ut som levande skelett.

POLFOTO/CORBIS & POLFOTO/AP

Stillahavskrigets Nürnbergprocess

Efter andra världskriget ställdes japanska krigsförbrytare inför domstol. **Tokyoprocessen** var Asiens motsvarighet till de allierades rättegångar mot nazisterna i Nürnberg och ledde till omkring tusen dödsdomar. De mest prominenta som avrättades var de s.k. **sju samurajerna**, som under Tojos ledning bar ansvaret för Japans förbrytelser under kriget.

Tojo var krigets arkitekt

Namn: Hideki Tojo.
Funktion: **Premiärminister**, ledde Japans krigsinsats.
Brott: Förde anfallskrig mot Kina och de allierade. Gav order om **övergrepp** på fångar och civila.

Kriget i Stilla havet

AV ESSEN SYLVEST

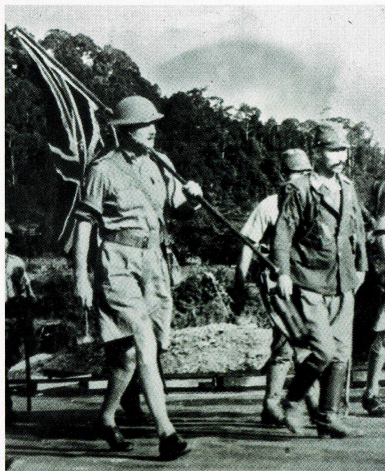
Irene Drewery var åtta år gammal när japanska trupper i december 1941 angrep Hongkong. I arton dagar rasade striderna om den brittiska kronkolonin, innan Irene Drewery och hennes mor hörde ropet från en brittisk soldat:

"Det är över!" Kolonins försvarare hade givit upp och striderna upphört.

Som de flesta andra britter i Hongkong kunde Irenes mor inte i sin vildaste fantasi tänka sig att japanerna skulle besegra en modern, västerländsk armé. För familjen Drewery blev det plågsamt tydligt att tiderna förändrats när Irene tillsammans med sin mor, storebror och barnflicka gick till fots till den stora marknaden i Stanley på Hongkongs sydspets. Längs vägen mötte de sex japanska soldater som tog tag i Irenes mor och drog in henne i ett garage. Barnen och barnflickan beordrades att vänta i en barack invid vägen, men efter en stund tappade Irene tålamodet:

"Jag ska gå och hämta mor", sade den lilla flickan bestämt.

Barnflickan försökte förgäves stoppa henne. Irene och hennes 12-årige bror bankade på garagedörren. En japan drog in dem. Där såg de sin mor intill väggen.

POLOFOTO/TOPFOTO

Britterna i Singapore kapitulerade. Nu var japanerna Östasiens nya härskare.

För Irene såg kvinnan på golvet inte alls ut som hennes mor, som alltid hade fina kläder och en vacker frisyra. Nu när hon låg där i garaget, våldtagen och misshandlad, var all glans borta – men hon var trots allt vid liv. För miljontals människor väntade dock ett mycket värre öde när den japanska flodvägen sköljde in över Östasien.

Överallt införde japanerna en skräckregim som byggde på massmord, slav-

arbete och tvångsprostitution. Ingen kunde känna sig säker.

Övade mord på kineser

Japanernas plan var att ena hela Fjärran Östern under deras kontroll – Japans "storöstasiatiska välförståndssfär". Det nya området skulle förse Japans industri och militärapparat med olja, metaller och andra råvaror. Och kejsarens armé var redan en känslolös dödsmaskin när offensiven inleddes år 1941.

Tio år tidigare hade japanska trupper invaderat Manchuriet i nordöstra Kina, och många år av strider hade härdat soldaterna och lärt dem att förakta fienden. Varje ny rekryt fick av sina överordnade lära sig att kineserna var värdelösa undermänniskor.

"De stod mycket lägre i rang än japaner och vi skulle behandla dem som djur. Det fick jag lära mig i armén, och jag trodde på det", berättade den japanske soldaten Masayo Enomoto senare.

När han kom till Nordkina som ung rekryt i slutet av 1930-talet fick han bokstavligen talat lära sig att skjuta prick mot kineser. Innan han skickades till fronten tillbringade han en tid i träningsläger. Enomoto och hans kamrater

Stillahavskrigets mest bestialiska enhet

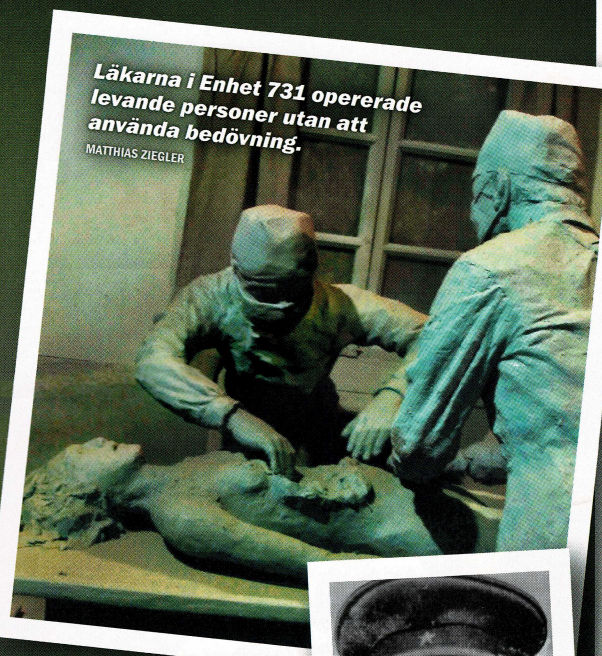
I Japans "Enhet 731" ingick läkare som genomförde fasansfulla medicinska experiment på levande fångar.

Bakom det neutrala namnet "Enhet 731" gömde sig en mordisk organisation som gjorde sig skyldig till några av andra världskrigets mest motbjudande illdåd. Omkring 40.000 fångar, främst från Kina och Korea, dog under experiment som utfördes av enhetens läkare åren 1935–45. De dödliga experimenten ledde till biologiska vapen som användes mot kinesiska soldater och civila och kostade hundratusentals människor livet.

Enhet 731 hade sitt högkvarter i Pingfang i Manchuriet. Här injicerade läkarna fångar med bl.a. böldpest, kolera och mjältbrand. Ett resultat av försöken var att pestsmittade loppor släpptes ut i porslinskrukor över flera kinesiska städer 1940–41. Tusentals människor dog i de epidemier som följde.

Läkarna testade även effekten av konventionella vapen på levande personer. Fångar sköts för att kirurgerna skulle öva sig på att operera ut kulor ur sårade människor. Andra fångar blev amputerade när läkarna ville studera effekten av blodförlust.

Mikrobiologen och generalen Shiro Ishii var chef för Enhet 731 under organisationens tio år. Han ställdes emellertid aldrig till svars för de många övergreppen under kriget – enligt rykten som en kompensation för att han lämnade över många värdefulla försöksresultat till läkarna inom den amerikanska armén.

Läkarna i Enhet 731 opererade levande personer utan att använda bedövning.
MATTHIAS ZIEGLER

General Ishii slapp åtal mot att han gav information till amerikanerna.

POLOFOTO/TOPFOTO

skulle binda fast kinesiska fångar vid pålar och skjuta dem med gevär.

”Jag kände det som om jag bara dödade djur – som grisar”, berättade han.

I andra läger övade soldaterna även bajonettanfall på levande kineser. Morden på värnlösa människor var kulmen på en brutal militärutbildning där minsta misstag straffades med våld från de överordnade.

För japanska officerare var fysisk bestraffning ett sätt att upprätthålla en sträng disciplin. Rekryterna skulle lära sig att de inte längre var individer utan delar av en helhet. Därför bestraffades ofta hela plutoner om en enskild soldat begick ett misstag eller inte lydde order. Det hände att soldaterna inte ens kunde tugga sin kvällsmat eftersom deras ansikten var helt uppsvållda efter slag.

”Så småningom började det kännas som om det fattades något om jag vid läggdags inte hade fått stryk minst en gång under dagen”, sade Enomoto.

Japanerna rensar ut i Singapore

Kineserna förblev den etniska grupp som drabbades hårdast när kejsardömet år 1941 släppte lös sitt brutala människoförakt över Östasien. När den brittiska kolonin Singapore kapitulerade i februari 1942 rensade japanska soldater ut stadens stora kinesiska folkgrupp, kvarter för kvarter.

Kineserna drevs samman som boskap i sina stadsdelar och japanerna gallrade ut alla oönskade element – inflytelserika personer, kriminella och tatuerade män. Många kineser var tatuerade för att det var snyggt, men japanerna hävdade att kroppskonsten var ett tecken på att personen var medlem i någon hemlig förening eller kriminell organisation. De japanska ockupationsstyrkorna betrakta-

de bådadera som ett hot mot säkerheten. De utgallrade kineserna kördes ut ur Singapore på lastbilar.

Den offentliganställda Wong Peng Yin var en av de dödsdömda. Tillsammans med hundratals andra kinesiska män kördes han ut till Changi-stranden. Här blev han hopbunden med fyra andra kineser och de beordrades att vada ut i vattnet, längre och längre ut.

Japanerna stannade kvar på stranden, och när Wong och de andra männen var nästan 200 meter ute i vattnet öppnade japanerna eld med gevär och kulsprutor. Männen omkring honom dog, men Wong klarade sig undan kulorna. Han lyckades krängla sig ur repen och kunde simma iväg.

Bara massmorden på kineserna i Singapore kostade uppemot 100.000 människors livet. Över hela Östasien genomförde japanerna flera massakrer på civila – och kineser var långt ifrån de enda offren. På pappret skulle dödandet sprida skräck i Japans nya imperium och eliminera allt motstånd mot japanskt herravälde. Ofta tilltog våldet när det stod klart att området skulle tillfalla de allierade trupperna.

Dödandet fortsatte in i det sista

När starka amerikanska trupper ryckte fram mot Filippinernas huvudstad Manila i februari 1945, tog japanerna ut sin frustration och vanmakt på stadens civilbefolkning. Soldaterna dödade mer än 100.000 personer – 10 procent av

befolkningen – innan amerikanerna intog staden. Japanska marinsoldater fick till och med order om att samla ihop allt folk i större grupper för att spara ammunition och personal under elimineringarna.

Ingenting var heligt under massakern i Manila. I Röda korsets högkvarter mördade de japanska soldaterna både läkare, sjuksköterskor och patienter, ►

I västvärldens kolonier samlades vita civila ihop och internerades i läger. Vardagen bestod av svält och sträng disciplin.

POLFOTO/TOPFFOTO & ALL OVER PRESS

Kriget i Stilla havet

och unga flickor slets ut ur den katolska kyrkan och våldtogs innan soldaterna brände ned byggnaden. En japansk man har i sin dagbok skrivit om jakten på filippinska gerillasoldater och civila:

"Jag har redan dödat långt över hundra. Den oskuld jag hade när jag lämnade hemlandet har försvunnit för länge sedan. Nu är jag en förhärdad syndare och mitt svärd är alltid fläckat av blod. Även om det är för mitt fosterlands skull rör det sig om ren och skär brutalitet. Må min mor förlåta mig."

Helvetet i fånglägren

Kejsardömet's skoningslösa järnhand slog även ned på alla de allierade krigsfångarna. Redan under stillahavskrigets tre första månader kapitulerade mer än 100.000 fiendesoldater för japanerna. Fångarna sattes i fångläger över hela Östasien och redan från dag ett hade de alla odds emot sig. Genèvekonventionen och dess skydd för krigsfångar hade aldrig ratificerats i Japan, och de japanska soldaterna hyste inte minsta respekt för män som gav upp.

I en instruktion till lägervakter uppmanade Japans premiärminister Hideki Tojo år 1942 till behård disciplin:

"Det är viktigt att inte låta sig gripas av den missförstådda idén om medmänsklighet", förmanade han vakterna.

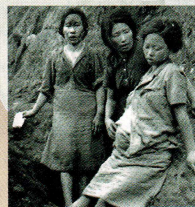
De allierade krigsfångarna skulle göra honnör eller buga för sina japanska väktare, annars fick de stryk. Även om de missade en fångvaktare som var 50–100 meter därifrån, väntade påken. En vanlig bestraffning var "en vända i buren". Fångarna tvingades tillbringa en hel dag i gassande solsken i små träburar där de varken kunde stå upp eller ligga ned.

De sanitära förhållandena i lägren var usla och många av fångarna led av dysenteri. Men om de var för svaga för att arbeta fick de oftast inte någon mat. ▶

1 Jättebordeller åt soldaterna

Uppemot 200.000 kvinnor hålls som sexslavar av de japanska styrkorna. Först lockar och lurar armén koreaner och kineser att bli "komfortkvinnor", men senare tvingas flickor från hela Östasien till prostitution. Våldtäkter hör till vardagen – bara i Hongkong utnyttjas 10.000 kvinnor på en månad.

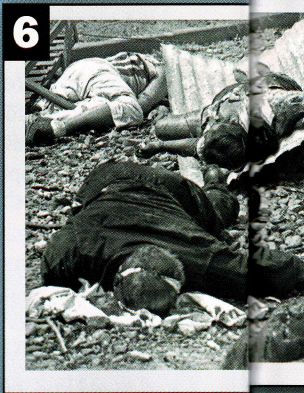
I hela Fjärran Östern tvingade japanerna kvinnor till prostitution. Många i bordellerna var koreanskor.

HISTORICAL JUSTICE NOW

2 Våldtäkten på Nanjing

I slutet av 1937 intar japanska trupper den kinesiska huvudstaden Nanjing, och under sex veckor mördar de uppemot 300.000 civila och krigsfångar. Tiotusentals kvinnor våldtas och dödas – några av dem dör efter att ha fått bajonetter eller bamburör uppstickna i underlivet.

3 Singapores kineser rensas ut

200 medlemmar ur den fruktade japanska militärpolisens Kempeitai leder en massaker på etniska kineser i Singapore i februari och mars 1942. Nästan 100.000 män mellan 18 och 50 år blir systematiskt mördade eftersom japanerna uppfattar dem som en potentiell säkerhetsrisk.

Yamashita ingrep aldrig
Namn: Tomoyuki Yamashita.
Funktion: **General**, Singapores erövrare 1942 och chef för försvaret av Filippinerna 1944–45.
Brott: Gjorde inget för att förhindra de **grymheter** som soldater inom hans område begick.

HÄNGD

Japanernas värsta krigsförbrytelser

Där de japanska trupperna rycker fram i hela Fjärran Östern drabbas lokalbefolkningen, civila västerlänningar och allierade krigsfångar av svåra umbäranden. Soldaterna uppmanas från högsta ort att glömma all medmänsklighet och behandla alla i sitt våld med skoningslös brutalitet. Terrormetoderna skulle skrämja alla från att göra motstånd.

7 Dödsmarschen på Bataan

Omkring 10.000 amerikanska och filippinska krigsfångar dör i april 1942 under en dödsmarsch på Bataanhalvön i Filippinerna. I sex dagar driver japanerna de utmattade fångarna mot ett fångläger 100 km bort, utan vare sig mat eller dryck. Fångvaktarna dödar alla som hamnar på efterkälken eller faller ihop på vägen.

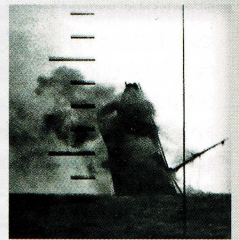
Japanerna mördade alla som inte orkade hålla takten.

US ARMY

9 Helvetesfartygen

Många allierade krigsfångar skeppas till Japan för tvångsarbete. På fartygen stuvas de ihop i alltför trånga utrymmen. Många dör av törst, värme och syrebrist. Skeppen markeras inte som fångtransporter; flera sänks därför av allierade ubåtar.

PAUL PHOTO / CORBIS

Manila läggs i ruiner

När amerikanerna i februari 1945 rycker fram mot den filippinska huvudstaden, mördar japanska soldater var 10:e av stadens en miljon invånare. Syftet med massakern sägs vara att filippinerna ska hindras från att falla japanerna i ryggen. Massakern och striderna därefter lägger stora delar av Manila i ruiner.

Manilas gator var fulla med lik när amerikanerna kom fram.

ALL OVER PRESS

8 Krigsfångar

Den australienske piloten Leonard Sifflet några sekunder innan Yasuno Chikao ändade hans liv med ett hugg.

ALL OVER PRESS

5 Dödens järnväg

År 1942–43 tvingar japanerna 180.000 asiatiska arbetare och 60.000 allierade krigsfångar att anlägga 415 km järnväg genom djungeln från Bangkok i Siam till Rangoon i Burma. På sträckningen bygger de bland annat en bro över floden Kwai. Misshandel och omänskliga arbetsförhållanden dödar varannan slavarbetare och var fjärde krigsfånge.

4 Java blir ett slavläger

På huvudön i Holländska Ostindien skrivs mellan 4 och 10 miljoner javaneser ut till tvångsarbete för japanerna. En av uppgifterna är att montera ned hela fabriker och järnvägssträckningar, som skeppas till Japan och Manchuriet. 270.000 javaneser skeppas till slavarbete på andra platser och bara 52.000 kommer levande hem igen.

Miljoner dog i Japans imperium

KRIGSFÅNGAR

Kina	400.000
Franska Indokina	30.000
Filippinerna	27.300
Holland	25.000
Frankrike	14.000
Storbritannien	13.000
Brittiska kolonier	11.000
USA	10.700
Australien	8.000
Totalt	539.000

CIVILA DÖDSOFFER

Kina	3.695.000
Franska Indokina	457.000
Filippinerna	119.000
Korea	378.000
Holländska Ostindien	375.000
Malaya	283.000
Burma	60.000
Stillahavsöarna	57.000
Totalt	5.424.000

Kriget i Stilla havet

Premiärminister Tojos attityd till obrukbara fångar var tydlig:

”Inte en enda dag får du låta dem ligga och slöa utan att göra annat än att njuta av gratis måltider.”

De allierade krigsfångarna dog som flugor av utmattning, svält och sjukdomar – om de inte helt enkelt avrättades. I Europa dog fyra procent av de brittiska och amerikanska fångarna i tyska och italienska läger. Bland de 350.000 allierade krigsfångarna i japanska läger låg siffran på hela 27 procent. Piloter hade sämst odds att kunna återvända hem; de avrättades i regel. Japanerna menade att om de behandlade fångarna ”för väl” skulle de allierade bombplanspiloterna genomföra angrepp ända ut till gränserna för flygplanets räckvidd och sedan bara landa och överlämna sig.

Dödliga fångtransporter

Många krigsfångar dog under de japanska fångtransporterna. Till sjöss fraktades de på så kallade ”helvetesfartyg” – tusentals personer satt tätt stuvade under däck på ett alldeles för litet utrymme. Många av fångarna dog av törst, värmeslag och syrebrist. Men så småningom insåg de japanska ledarna att man

PHOTO/REUTERS

Utmärglade allierade krigsfångar slet med att bygga en bro över floden Kwai.

förlorade många värdefulla slavarbetare på det viset. I december 1941 utfärdade krigsministeriet därför den första av flera instruktioner för att förbättra förhållandena för fångar:

”Under transport av krigsfångar till Japan har många dött eller insjuknat, och ett stort antal är oförmögna att arbeta till följd av behandlingen under resan.”

På land omkom tusentals krigsfångar under marscher mellan olika fångläger. På Bataanhalvön på Filippinerna kapitulerade omkring 75.000 amerikanska och filippinska soldater i maj 1942 och drevs till fots till ett fångläger längre norrut. Under den så kallade dödsmarschen gick fångarna i sex dagar i stort sett utan mat och vatten, för att senare dödas med kulor eller bajonetter.

Soldaten D.F. Ingle var intagen på sjukhus med lunginflammation när truppen på Bataan kapitulerade. Trots det tvingade japanerna honom att gå tillsammans med de övriga krigsfångarna.

Ingle överlevde och beskrev senare hur japanerna sköt mot krigsfångar som försökte släcka törsten i brunnar längs vägen. Japanerna tillät inte heller fångarna att ta emot hjälp från civila.

”Vid flera tillfällen försökte civila filippinare att ge oss mat, men de gjorde det med risk för sina egna liv”, berättade D.F. Ingle efter kriget. De japanska soldaterna sköt alla som gav krigsfångarna mat och vatten. I dödsmarschen från Bataan dog 10.000 personer.

Fångar hånades offentligt

Japan använde fångarna inte bara som arbetskraft utan även i propagandasyfte. Ett offentligt förödmjukande av allierade soldater skulle få bort asiaternas rädsla för den vite mannens makt, och visa på japanernas överlägsenhet som ras. I Korea drevs i augusti 1942 en kolonn med briter längs Seouls gator. Fångarna hade misshandlats och fått svälta, och åsynen av dem skulle väcka föräkt.

Propagandamaskinen omfattade även civila västerlänningar, t.ex. holländare i Holländska Ostindien och briter i Malaya och Hongkong. Hela familjer tvingades leva på existensminimum i interneringsläger, medan fantasifulle propagan-

Amerikanerna mördade också

Precis som japanerna bröt även amerikanska soldater mot internationella regler. Sårade japaner avrättades nästan alltid.

Japanerna begick flest krigsförbrytelser under kampen om Stilla havets område, men amerikanska soldater höll sig inte alltid heller till reglerna. Till exempel tog de anmärkningsvärt få krigsfångar – och orsaken till det var långtifrån alltid att japanerna kämpade till döds hellre än att

ge upp. Sergeant James Eagleton i marinen deltog i många av de hårdaste striderna och under två år såg han inte en enda japansk soldat tas till fånga.

”En gång kom 30 eller 40 av dem fram med händerna över huvudet, men de dödades på fläcken”, berättade Eagleton senare. Hans vittnesmål var inte unikt.

Amerikanska soldater våldtog japanska kvinnor, och skymfningar av döda soldater var vanligt förekommande. En del marininfanterister kokade bort köttet från kranierna och behöll dem som troféer, eller tillverkade halssmycken av fiendens ben.

◀ Pojkvännen i flottan hade skrivit en hälsning på kraniet.

▲ **Amerikanskan Natalie Nickerson fick ett japanskt kranium som souvenir från sin älskade.**

ALL OVER PRESS

dafilmer försökte övertyga omvärlden om japanernas gästfrihet och vänlighet.

I en film utspelade sig en dialog mellan två kvinnor samtidigt som munter barnsång hördes i bakgrunden:

”Vad är det som bekymrar dig?” frågar den ena av kvinnorna.

”Jo, när jag kom till lägret trodde jag att jag skulle kunna gå ned i vikt. I stället har jag ökat i vikt varje dag”, svarar den andra.

En tredje kvinna lägger sig i samtalet: ”Vad pratar ni om?”

”Åh, det är bara Mabel som talar om sin figur nu igen.”

Även läkaren våldtog lägerfångar

På Java i Holländska Ostindien var den holländska flickan Jan Ruff tonåring när japanerna kom i mars 1942. Hon och tusentals andra kolonisationsinternades och började snart svälta. I Jan Ruffs läger åt man vad som helst: ogräs, rötter och sniglar. Man lyckades till och med fånga och äta upp kommandantens katt.

Efter två och ett halvt år i lägret förvärrades livet för Jan Ruff när en japansk officer anlände och beordrade alla unga kvinnor att ställa upp sig. Han granskade deras ansikten och ben noga. Till sist valde officeren ut tio kvinnor – bland dem Jan Ruff. Kvinnorna fördes till ett stort hus i staden Semarang och fick veta vad deras nya uppgift var: de skulle tillfredsställa japanska soldater sexuellt.

I hela Östasien inrättade japanerna bordeller där tusentals unga kvinnor och flickor hölls som sexslavar. De tio holländska kvinnorna i Semarang våldtogs gång på gång, och en gång i veckan undersöktes de av en japansk läkare för att se till att de inte spred sjukdomar.

”Vi är här mot vår vilja”, berättade Jan Ruff för honom när hon blev undersökt för första gången. Hon väntade sig att han som läkare skulle visa lite omsorg och medlidande, men i stället skratade han bara och våldtog henne.

USA höll sin hand över kejsaren

Namn: **Hirohito**.
 Funktion: **Kejsare**, Japans formelle ledare.
 Brott: **Godkände** Japans anfallskrig mot Kina och de allierade. **Tillät** också användning av giftgas mot kineser samt rutinmässig avrättning av allierade piloter.

Mardrömmen tog slut efter tre månader när flickorna av okänd anledning skickades tillbaka till interneringslägret. Inte många kvinnor slapp ut ur de japanska militärbordellerna så snart.

Militärpolisen var brutalast

Överallt leddes övergreppen av Japans militärpolis, Kempeitai. Kåren var det japanska kejsardömetts motsvarighet till tyska Gestapo och växte under kriget till

mer än 75.000 man. Kempeitai hade nästintill obegränsade befogenheter och hade sina tentakler ute överallt. Massakern av Singapores kineser år 1942 leddes av militärpolisen, och i hela Östasien var Kempeitai den japanska skräckregimens järnhand.

Men en del människor i japanernas våld kunde också berätta om barmhärtighet under kriget i Östasien, även om exemplet var ganska få.

När 8-åriga Irene Drewery i december 1941 stirrade på sin misshandlade mor på ett garagegolv i Hongkong, kände hon plötsligt kallt stål mot nacken. Därefter märkte hon att soldaten bakom henne rörde sig, som om han höjde ett svärd för att hugga.

”Han hugger huvudet av mig”, hann hon tänka innan garagedörren öppnades. Ett skott brann av och soldaten föll till marken. Därefter knuffades Irene och hennes bror ut ur garaget.

Familjen Drewerys räddare var en japansk officer som inte tolererade vare sig våldtäkter eller mord på barn. ■

Räkenskapens dag. Efter kriget sattes japanska krigsfångar i Singapore i arbete för att gräva upp liken efter allierade fångar så att läkarna kunde fastställa dödsorsaken.

I nästa nummer:

Amiralerna har förberett sig för en duell med fartygskanoner, men när kriget i Stilla havet inleds visar det sig att flygplan och hangarfartyg är havets nya härskare.

WWW.VARLDENSHISTORIA.SE/ANDRAVARLDSKRIGET

- Slaget vid Midway • Krigets sista slag stod på Okinawa
- Slaget om Stilla havet • Bomberna som krossade Japan

LÄS MER

- Lord Russell of Liverpool: **The Knights of Bushido**, Skyhorse Publishing, 2008
- Laurence Rees: **Horror in the East**, Da Capo Press, 2002
- Yuki Tanaka: **Hidden Horrors - Japanese War Crimes in World War II**, Westview Press, 1997.

• www.pacificwar.org.au/WarCrimeIntro.html